

«passàs *esgarrifosa*», 1877); «d'un *esgarrifós* núvol, qual lletja visió espanta», *Atl.* iv, 1867, 18a; «devall, lo ronch abisme que ample y negrós se bada; / demunt, oratge y pedra y udolador ayguat / y de bromes y d'aygües, conques *esgarrifoses* / clohent-se y enfondint-se ---», 1867, vi, 63a), «qu'*esgarrifós* lo Pírineu entre les flames, però que temptadores y belles les ones d'or y plata que de ses foses entranyes regalaren!», *Atl.* xii (O. C. iv, 14); «creyent, en un dels salts del cavall, que l'home havia caygut d'esquena, va llessar un crit *esgarrifós*», Genís Aguilar (*Mercè de Bellamata*, *Jocs Fl.*, 1878, 185); en la variant *esca-* és mot predilecte de MVayreda (cf. supra): «els sufriments morals y materials d'un captiveri passat entre les basardes de la més espantosa soletat, dins de cavernes de tothom ignorades, al fons de gorges *esgarrifoses*», «anavan a dojo les històries més *esgarrifoses* del temps en què aquella Garrotxa era catau de malfactors y perdularis», rarament amb -g-: «lo més *esgarrifós* era la ferida del coll, feta per les dents d'aquell gos de presa» (*La Puny*,¹¹, pp. 110-88, 21-26, 156-125); com que també el *D*Ag. reporta l'acc. 'verd, obscè' de St. Joan de les Abadesses, i el mot resta notablement absent dels vells diccs. (no Belv., Lab. 1839-64, etc.), es podria creure que sigui un mot aportat pels escriptors d'Osona-Ripollès-Gxa., però en dubto molt perquè ja en la meua infància se sentia a Bna. entre molta gent cultivada, en el to més planer i natural possible,¹¹ i de tota manera ja figura en el meridional NOLLER des d'una de les seves obres més antigues (1883): «semblava que cara y mà estavan sospesos en l'ayre, qu'eran una visió impalpable, *esgarrifosa*», «era tal volta que'l flayre de la febra --- li representava en aquella forma *esgarrifosa* 'ls sufriments del mal?», «ma imaginació de noy, prou exaltada per rondalles de la vora del foc, y *esgarrifosos* episodis de la mateixa vila» (*Notes de color*, 108, 111, 191); *esgarrifosament* [Verdaguer, Ruyra].

¹ No sé pas si és autèntica una variant en *-bar* que s'imprimí en un número posterior (febr. 1960) de la secció «Cogido al vuelo» de la mateixa revisteta parroquial (parlant d'una funció) «el fan tan ben que t'*esgarriba* verlo». — ² Ja Caballero Muñoz, abril 1928, feia notar, que això era llenguatge de llaurador ranci valencià de soca, i que per tant a tort era paraula «reputada per nostra gent com catalana» (*Taula de Lletres valencianes*). — ³ La pretesa acc. «esquitxar, salpicar» que admet *AlcM* no existeix: es funda només en una distracció dels detestables diccs. de Llombart (atribuït a Escrig) i Tastu, deguda a la casual circumstància que en el ms. de Sanelo *esgarrifar* va seguit per «esguitar, salpicar» i ho llegiren malament. — ⁴ II, 597b16ss., s. v. *caliente*. A la manera de *vaivè*, *Salicrup* (*AJUPIR*), *escudrimac* (*ESCONDIR*), it. *andariueni* (*ANDARIVELL*), cast. *correveidile*, etc. Veg. en el *DCEC* les variants gallego-portugueses i castellanés, a les quals encara es pot afegir *escalafrios* en la conservadora zona alt-aragonesa de la Canal de Berdún (*ArchF-Arag.* VIII, 24), *escaladafriu*, *-frio*, citats pel mateix

Buesa (ib. VIII, 38; x, 37) en zones més modernitzades (el trivial i recent parlar aragonès del Roncal, a Ayerbe, a Salvaterra). — ⁵ Davant la *i* de *escarrufi* i d'*escarofriat* (=cast. *escalofriado*) la *o* es confon amb *u* en tots els parlars catalans. És clar que també hi pogué haver influència d'*ARRUFAR* de sentit ben diferent, però no remot. — ⁶ De *griu* dóna *AlcM* cites de 1373 i c. 1525 (Olesa), i Careta Vidal (*Barbr.*, s. v. *grifo*), una de 1451; i pertangué a la tradició folklòrica (d'aquí el nom de *l'Alt del Griu* andorrà). Cf. it. ant. *grifagno* (Dante, *Comm.*), i fr. ant. *grifaigne* «d'aspect effrayant» en la Vida anglonormanda de *Saint Edmont le Rei* (segle XII), *Rom.* LXII, 399. Aquest es digué també dels grecs (heretges) i dels pagans, amb deformació pintoresca del fr. ant. *grius* (< *GRAECUS*), al·ludint a la rapacitat que els atribuïren (*MLN* XXII, 47-51). ⁷ «*Grifols* de viva flama de sos ulls brollen ira», Verdaguier, en l'escalborn de *l'Atl.* de 1867, però eliminat en la versió completa (iv, 17a). — ⁸ «Si'n tenim un munt que's cruxen, que's *grifen* de veure que negú les demana de noves ni les diu: *fes-te enllà ni fes-te ençà!*», *BDLC* vi, 133. Amb la idea de 'migrar-se' va la del benasquès *grifion* «arguella», Sánchez-Costa. En una part de l'Alt Aragó degué haver-hi un compromís entre això i el grup del fr. *griffe* 'urpa' i de *garfi-garfi* (*DCEC*, *GARFIO*) d'on resultà un *grifio* 'ganxo, garfi' que veig en els Estatuts de Canfranc, Ss. XVII-XVIII (còpia de l'ajuntament de Canfranc que hi vaig llegir el 1966) per als destinats a pujar per un camí mig espadat, de vigilància pastoral, entre Aísa i Canfranc: «los mayrales --- tengan obligació de mandar acer seis picas con sus ganchos o *grifios* para ayudar a subir las escaleras en caso que ---». — ⁹ Murc. *grifarse* «encrespase» (Sevilla), *engrifáu* «rizado» a Malpartida de Plasencia (Espinosa, *Arcaísmos Dialectales*, 81), colombià *pele-grifo*, amb què Eust. Rivera explica el crioll *motoso* en el glossari de *Vorágine*. — ¹⁰ Amb el ll. tardà *scarifare* (veg. *ESCARIFICAR*) i amb el sard antic *iscarrafiarit* 'esgarrapar' (*si lluiscarrafiaret in sa fache*) de la Carta de Logu (segle XIII), no pot haver-hi gaire o gens més que paronomàsia; veg. sobre el darrer, Guarnerio, *Litbl.*, 1909, 109-118; Subak, *KJRPb.* xi, i, 168; MLWagner, *DizEtSdo.*, 653; tots els quals em semblen massa unilaterals en explicar el mot sard per aquell mot llatí o per una variant de l'it. *sgraffiare*: sembla que ací també pogué haver-hi suma. En tot cas no hi ha amb el mot català cap mena de relació, car trobant-se en el S. XIII, tampoc es pot pensar en influència del nostre mot a Sardenya. — ¹¹ Alguns de llenguatge un poc pretensios l'havien donada llavors per usar l'*ajrós* afrancesat (més que res escrivint) i tothom els retreia que no diguessin planerament (i amb més força) *esgarrifós*. Que no és tan usual, en el valencià central, com «que dóna fredat», segons lleigeix en un article de 1975, ho podem creure, encara que ja sabem per què ho diu aquest venal periodista, i hi ha matís diferent en les dues coses.